

Нововолинськ, Волинська
область

Дослідження фокус-груп

Дослідження та рекомендації фокус-груп

Грудень 2023

Огляд методології

- Очні фокус-групові дослідження з 3 дискусіями, що складаються з 9-12 учасників у кожній, 16-17 грудня 2023 року.
- Відбір учасників здійснювався через сторонню неурядову організацію, не пов'язану з політичними партіями, під керівництвом компанії Wooden Horse Strategies, LLC.
- Теми для обговорення базуються на кількісних дослідженнях громадської думки з відкритих джерел та Муніципальному опитуванні IRI за період з 2020 року по теперішній час.
- У фокус-групах взяли участь повнолітні громадяни, які відповідають демографічним характеристикам досліджуваного регіону, в тому числі за віком, статтю, а також внутрішньо переміщені особи (ВПО) в цих районах.
- Фокус-групи проводилися в інтерактивному, нестандартизованому режимі на основі анкети, попередньо узгодженої з клієнтом, але адаптованої під час обговорень для включення інших релевантних питань за потреби.
- "Ітеративне фокус-групове дослідження" в такому випадку означає, що в кожній групі проводилися послідовні сесії, які враховували відповіді, отримані на попередніх сесіях, що дозволило проводити бесіду, що розвивається протягом декількох сесій.

Дискусійні питання про громаду

1. Про місто
2. Відколи почалося повномасштабне російське вторгнення, які зміни ви побачили в Нововолинську?
3. Що Вам найбільше подобається в Нововолинську на даний момент?
4. Що Вам не подобається в Нововолинську на даний момент?
5. Які міські послуги та сфери найбільше потребують покращення?
6. Які ключові фактори «тримають» Вас в громаді?
7. З початку війни Нововолинськ став домівкою для тисяч вимушених ВПО. Яка Ваша думка про нових мешканців громади?
8. Які наслідки децентралізації та об'єднання громад ви побачили?

Дискусійні питання про відбудову

II. Про відновлення

- Сьогодні триває дискусія щодо запуску процесів відновлення України після початку російської агресії. Одні вважають, що про відбудову можна говорити після завершення війни, інші кажуть, що ці процеси потрібно запускати вже сьогодні. Якої думки дотримуєтеся Ви особисто?
- Хто, на Вашу думку, має відігравати ключову роль у відновленні та розвитку Нововолинська – державна чи місцева влада?
- Якими, на Вашу думку, мають бути пріоритети відбудови в Нововолинську?
- Що, на Вашу думку, потрібно робити, щоб мешканці Нововолинська не покидали свою громаду, а ті, які виїхали – повернулися?
- Реалізацію яких проєктів та ініціатив в Нововолинську ви вважаєте більш пріоритетним (розставити бали від 0 до 5)? Це було зроблено у формі опитувальника, який учасники заповнювали наприкінці дискусії.

Письмові анкетні ініціативи

- Відкриття пункту пропуску «Млинище-Сліпче»
- Розбудова залізничної інфраструктури від індустріального парку (вул.Луцька, 3, м.Нововолинськ) до села Ізов
- Відкриття індустріального парку в смт.Благодатне
- Будівництво аеродрому та інфраструктури
- Відкриття вищого навчального закладу на базі Державного навчального закладу «Нововолинський центр професійно-технічної освіти»
- Створення професійно-технічного кластеру
- Розвиток медичного туризму із розвитком кластерної Нововолинської центральної міської лікарні та стимулюванням розвитку приватних медичних закладів
- Енергонезалежність громади через встановлення альтернативних джерел енергії, децентралізація котелень, утеплення/термомодернізація комунальних закладів, когенерація. Зекономлені кошти будуть спрямовані на розвиток, підтримку підприємств з вугільних регіонів(грантова, національна, і ін.)
- Національна підтримка закладів освіти для перепрофілювання на інші спеціальності-майстер з виготовлення дронів, оператор дронів, конструювання та виготовлення зброї будівельні майстри, інженери 3D-друку і т.д

Які зміни ви бачите з моменту вторгнення...

- Громада одночасно стала свідком великого притоку переселенців і хвилі волонтерства.
- З'явилося патріотичне відчуття, що кожен робить щось, щоб підтримати солдатів і допомогти переселенцям, адже Нововолинськ - це безпечний притулок від фронту.
- Переселенці асимілюються в громаді, розмовляють українською, знаходять роботу. Деякі підприємства зі сходу навіть переїхали сюди. Якість шкіл, медичного обслуговування та велика кількість молодіжних заходів полегшують перехідний період.
- Покращення в медичному обслуговуванні спостерігається як завдяки об'єднанню сіл у громаду, так і завдяки реформі охорони здоров'я 2017 року.
- Однак через призов та мобілізацію відчувається нестача чоловіків.
- Початковий страх на місцевому рівні вщух, але під патріотичною маскою місцеві жителі стурбовані зростанням цін.
- Існує також розчарування тим, що війна забирає всі бюджетні ресурси, які в іншому випадку могли б бути спрямовані на ремонт доріг та зміни на місцях.

Зміни з моменту вторгнення (продовження)...

- *"Є велика проблема з підвищенням тарифів на комунальні послуги, які іноді вдвічі більші, тому що пенсії становлять лише 2000 гривень. Рахунки за електроенергію вдвічі більші за пенсії, і рахунки за опалення також зросли. Пенсіонери та звичайні люди ледве встигають оплачувати рахунки, оскільки більшість чоловіків мобілізовані та залишилися тільки жінки. Такі люди, як ми, допомагають військовим навіть на останні гроші. Ми збираємо їжу, одяг, збираємо гроші на безпілотники та машини - хоча це важко, адже у нас є діти, бабусі та дідусі, яких треба забезпечувати. Важко знайти баланс між забезпеченням армії та власної сім'ї".* Руслана, 54 роки, колишня працівниця податкової служби
- *"Я був вдома останні 5 місяців, але до цього провів 18 місяців на фронті, воюючи. Владі на все начхати. Нам потрібно позбутися їх і вигнати, тому що це безлад. Я відчуваю, що люди не розуміють, як це. Ми не були підготовлені, у нас не було достатньо обладнання. Без волонтерів ми б не впоралися. Іноді мені хочеться, щоб сюди влучила ракета, щоб люди прокинулися".* Віктор, 55 років, колишній автомеханік і військовослужбовець.

Що вам найбільше подобається у вашій громаді?

- Громада доброзичливо ставиться до ВПО, оскільки є розуміння того, що ВПО роблять внесок у місцеву економіку, створюють робочі місця і замінюють людей, які виїхали після закриття шахт.
- Доброзичливе ставлення місцевих жителів до ВПО та безпечна близькість громади від війни є великими плюсами.
- Покращений громадський транспорт, пристосований для людей з інвалідністю, помічають і цінують.
- Доступна велика кількість молодіжних заходів та видів спорту.
- Місцева влада підтримує пенсіонерів соціальною допомогою у вигляді продуктів харчування кожні пів року.
- "На початку війни тут була міграція ВПО, але ніяких жахливих змін не відбулося. Я був переконаний, що на сході побільшало злочинності та хвилювався, чого очікувати від переселенців, але місто не змінилося і є спокійним. Це не те, чого я очікував. Раніше я був твердо переконаний, що люди зі сходу та півдня є прихильниками Росії та вихваляють її, але це не так". Олександр, 46 років, охоронець.

Що вам не подобається у вашій громаді?

- Погані дороги навколо громади є одним з основних аспектів, які не подобаються місцевим жителям. Крім того, погане прибирання снігу посилює неприязнь до доріг та їх поганого обслуговування. Місцеві жителі відзначають, що це також впливає на людей, які ходять на роботу, і навіть на швидку допомогу в сільській місцевості. Іншими словами, погані дороги негативно впливають на повсякденне життя.
- Екологія громади є ще однією серйозною проблемою. Радіація від териконів, а також сморід від олійно-жирового комбінату в центрі міста є найчастіше згадуваними проблемами.
- Крім того, вивезення сміття - ще один аспект життя громади, який викликає незадоволення. Відсутність сміттєвих баків, сортування та сучасної системи утилізації відходів є недоліком життя в громаді.

Що вам не подобається (продовження)

...

- Закриття сільських шкіл є болючим питанням для деяких селян.
- Відзначається загальна недоступність більшості будівель та інфраструктури в громаді. Однак нещодавнє доповнення громадського транспорту пандусами, а також будівництво пандусів у деяких будівлях було добре сприйнято.
- Багато проблем розглядаються як спадщина Радянського Союзу, на подолання якої підуть роки.
- Існує певне незадоволення місцевою владою, яке поділяється на занепокоєння щодо корупції, непідзвітності, бездіяльності та надмірного акценту на зв'язках з громадськістю.

Які міські послуги найбільше потребують покращення?

- Інфраструктура радянських часів є проблематичною, особливо централізована система опалення. Помічається різниця між температурами в різних будинках, і існує сильне бажання перейти на індивідуальні лічильники, щоб знизити ціни на комунальні послуги для населення.
- Місцева влада розглядається деякими як незацікавлена і не реагує на запити громадян. Ці фактори сприяють виникненню підозри, що корупція перешкоджає використанню бюджетних коштів для розв'язання проблем.
- Основним джерелом обурення є стан доріг, неякісний ремонт і погане прибирання снігу.
- Безпритульні собаки помітні навколо громади, і місцеві жителі хочуть бачити розв'язання цієї проблеми.

Які чинники утримують вас у вашій громаді?

- Родинне коріння та домівки є основними причинами для того, щоб залишитися тут.
- Однак, існує сильне почуття патріотизму і відчуття, що виїхати з громади було б зрадою.
- Крім того, в громаді є можливості для роботи та діяльності, яких часто бракує в громадах подібного розміру.
- "Якщо ти виїжджаєш за кордон, тобі все одно треба себе забезпечувати та працювати. Оскільки більшість бізнесу все ще працює тут, ви можете працювати та забезпечувати свої сім'ї". Валентин, 54 роки, колишній вчитель фізкультури, а нині директор школи

Як суспільство ставиться до ВПО?

- Спочатку між місцевими жителями та переселенцями існував страх і нерозуміння. Мова була фактором цієї дистанції. Як наслідок, досвід був неоднозначним.
- Однак існує консенсус, що початкові проблеми зменшилися і були подолані. ВПО тепер відіграють важливу роль у громаді.
- Місцеві жителі тепер бачать переваги ВПО, такі як створення робочих місць, перенесення бізнесу та більша кількість активної молоді в громаді. Вважається, що приплив ВПО сприяє розширенню кафе, бізнесу, ресторанів тощо.
- "На початку війни думки розділилися. Місцеві жителі обурювалися, коли бачили, що сюди приїжджають цілими сім'ями з чоловіками та розмовляють російською мовою. А головне, ми не могли зрозуміти, чому іноземці їдуть воювати за Україну, а чоловіки зі сходу приїжджають сюди цілими сім'ями. Ми, західняки, воювали, а вони, східняки, тікали". Софія, 21 рік, вихователька дитячого садка.
- "Спочатку було упереджене ставлення, але я помітила, що, працюючи з ВПО, упередженість зменшилася і зникла. Це природний процес, тому що люди ставляться з підозрою, але потім вони асимілюються. Якщо раніше були розмови про те, що ми щось винні переселенцям, то зараз про це майже не чути". Лариса, 55 років, вчителька

Які зміни ви побачили на місцевому рівні завдяки децентралізації та об'єднанню громад?

- Децентралізація та об'єднання сіл у більші громади отримує неоднозначні відгуки. Селяни, як правило, негативно ставляться до цього процесу, оскільки вважають, що він прискорює закриття шкіл, медичних закладів та вимирання сіл.
- "Страшно, що все закривається, тому що в нашому селі закрили амбулаторію. Ми хотіли розвитку, а отримали приниження". Ірина, 41 рік, працівник культури
- До позитивних процесів можна віднести створення ОСББ, які покращують будівлі, встановлюючи кращі двері, освітлення, комунальні послуги тощо.
- Рішення місцевої влади під час процесу об'єднання та децентралізації розглядаються як дещо нереагівні та непідзвітні щодо використання бюджетних ресурсів для покращення та вибору пріоритетів.

Відбудовувати зараз чи після війни?

- Є розуміння, що деякі аспекти відновлення можна зробити вже зараз. Насамперед це означає зосередження та перерозподіл ресурсів на тих галузях економіки, які підтримують армію та медицину.
- Місцеві жителі хочуть підзвітності та вільних від корупції ініціатив, оскільки ресурси обмежені, а іноземна допомога не буде тривати вічно.
- Меншість хоче, щоб ремонт і обслуговування доріг і шкіл було зроблено зараз, оскільки вони коштуватимуть дорожче пізніше, якщо їх не відремонтувати.
- "Я згоден з інвестиціями в армію, але ми не повинні забувати про ремонт доріг. Справа не в дорогах, адже якщо ми відправляємо швидку до пораненого, нам потрібні хороші дороги, щоб швидше доставити його в лікарню. Те ж саме стосується військових вантажівок і постачання, адже їм теж потрібні хороші дороги". Ярослав, сантехнік
- "Ми повинні воювати зараз, тому що ми не знаємо, скільки триватиме війна - може, 10 років. Річка Дніпро ділить на те, де є життя, і де його немає. Україна має найбільшу територію в Європі, але може не вистачити людей, щоб відбудувати країну після війни. Нам потрібно створити умови, щоб залучити людей назад вже зараз". Роман, 20 років, комп'ютерний інженер

Хто має керувати відбудовою? Місцеві чи держава?

- Переважна більшість населення підтримує місцеві органи влади, які очолюють процес відновлення, оскільки вони ближче стоять до розв'язання проблем.
- Однак існує чіткий запит на підзвітність і контроль над ресурсами, включаючи консультації з громадянським суспільством і місцевими жителями в процесі відбудови.
- "Ініціатива має йти знизу. По-перше, це класний спосіб побудувати адвокаційну кампанію, щоб місцева влада знала, чому щось робиться і для кого, щоб вони могли прийняти рішення про підтримку. Коли влада бачить діяльність, вона більш схильна підтримувати та інвестувати в неї". Діана, 25 років, молодіжна активістка, працює в кафе.

Якими мають бути пріоритети відбудови?

- Головні пріоритети зосереджені на 2 сферах: економічний розвиток, особливо в сільському господарстві та туризмі, та інвестиції в освіту (школи та дитячі садки), щоб дати учням формальні та неформальні життєві навички.
- Боротьба з корупцією розглядається як важливий, але другорядний пріоритет у процесі відновлення порівняно з економічним розвитком та освітою.

Як змусити людей повернутися до громади?

- Не дивно, що вищі зарплати та більше робочих місць є головними факторами, які приваблюють людей повернутися до громади. Низькі місцеві зарплати розглядаються як фактор, що перешкоджає утриманню ВПО в громаді на довгострокову перспективу.
- Перемога/завершення війни та боротьба з корупцією є менш важливими факторами, що сприяють поверненню людей до громади.
- "Не має значення, який ти фахівець. Моя сестра - фармацевт, але в Польщі вона може заробити в 3-4 рази більше грошей, прибираючи будинки, ніж тут. Час людей не цінується настільки, щоб змусити їх працювати більше. Якби праця цінувалася вище, то люди б не виїжджали". Олена, 32 роки, працівниця кафе
- "Я вчителька танців, але за спеціальністю я заробляла такі копійки, що не могла забезпечити свою сім'ю. Мені довелося піти з роботи. Довелося піти та знайти нову роботу на заводі. Зараз я працюю на заводі так багато, що не бачу свою сім'ю, але принаймні можу її забезпечити. Водночас я хотіла б бути вчителькою танців. Було б добре, якби люди могли робити в житті те, що вони хочуть". Наталія, 40 років, працює на німецькій фабриці

Відповіді на запитання анкети щодо 12 ініціатив

- Відкриття пункту пропуску «Млинище-Сліпче» = 4.08
- Розбудова залізничної інфраструктури від індустріального парку (вул. Луцька, 3, м.Нововолинськ) до села Ізов = 4.25
- Відкриття індустріального парку в смт.Благодатне = 3.71
- Будівництво аеродрому та інфраструктури 1.48
- Відкриття вищого навчального закладу на базі Державного навчального закладу «Нововолинський центр професійно-технічної освіти» = 4.07
- Створення професійно-технічного кластеру = 3.89
- Розвиток медичного туризму із розвитком кластерної Нововолинської центральної міської лікарні та стимулюванням розвитку приватних медичних закладів = 4.57

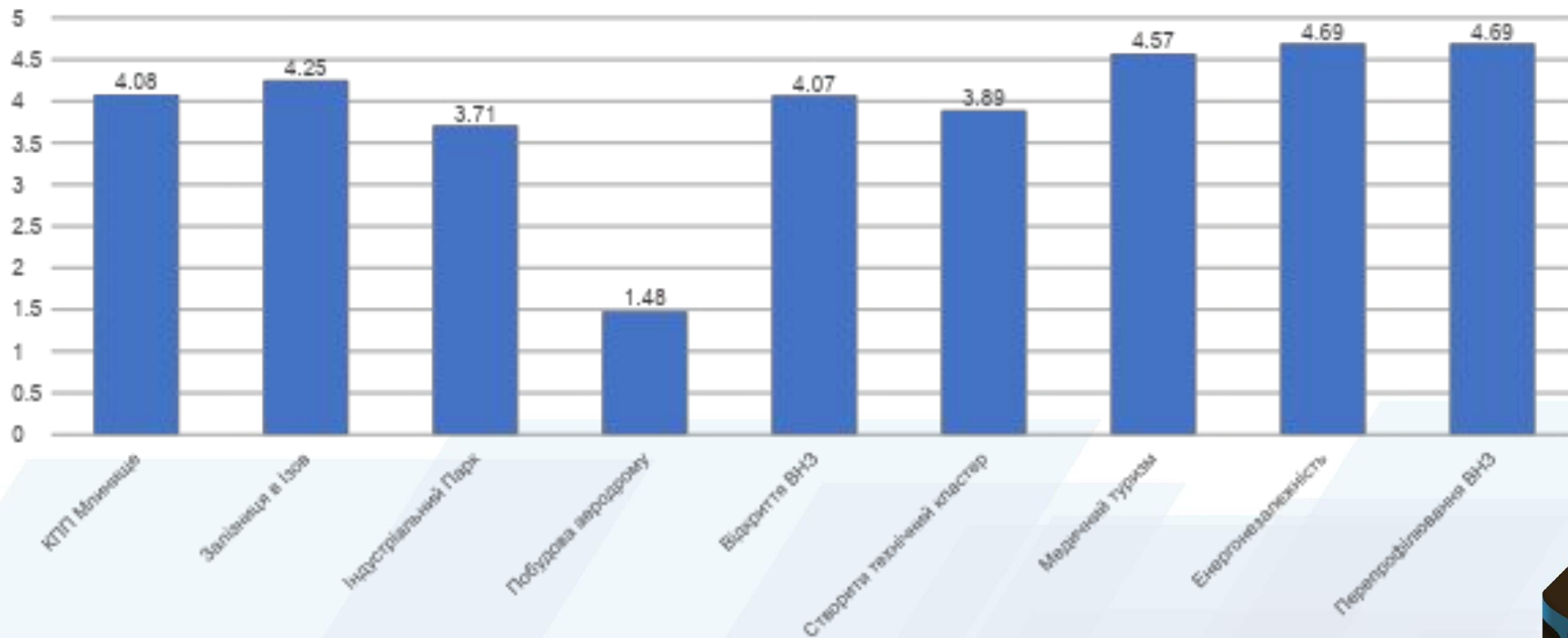

Анкета продовжується...

- Енергонебезпечність громади через встановлення альтернативних джерел енергії, децентралізація котелень, утеплення/термомодернізація комунальних закладів, когенерація. Зекономлені кошти будуть спрямовані на розвиток, підтримку підприємств з вугільних регіонів (грантова, національна, і ін.) = 4.69
- Національна підтримка закладів освіти для перепрофілювання на інші спеціальності-майстер з виготовлення дронів, оператор дронів, конструювання та виготовлення зброї будівельні майстри, інженери 3D-друку і т. д = 4.69

Порівняння ініціатив за кількістю балів

Підсумки

- Громада є безпечним притулком для ВПО та місцевих жителів, що сприяє розвитку патріотичного волонтерства.
- Позитивним є те, що в Нововолинську загалом добре розвинена система охорони здоров'я, а нещодавні покращення в громадському транспорті зробили його доступним для людей з інвалідністю.
- Погані дороги, неефективна утилізація відходів та стара інфраструктура - це негативні моменти, які громада повинна виправити та подолати в майбутньому.
- ВПО принесли нове життя та бізнес у громаду, попри початкові труднощі з адаптацією та асиміляцією.
- Відновлення місцевого лідерства є дуже бажаним, але з підзвітними та прозорими механізмами контролю.
- Місцеве самоврядування сприймається з підозрою, а сама влада загалом вважається такою, що не реагує на потреби мешканців. Необхідно вжити заходів для зміцнення довіри.

